

Cristian Bădiliță

Orthodoxie *versus* ortodoxie

Curtea veche

2009

Ortodoxia patologică și *orthodoxia* consolatoare

Avem șansa de a trăi, lucra, gândi și vorbi după înfrângerea unei dictaturi, adică într-un regim oarecum normal, de libertate. Din păcate puțini dintre compatrioții noștri conștientizează și pun în practică această șansă. Implicat direct, poate chiar prea direct și pasional, în tulburările istorice din decembrie 1989 și începutul lui 1990, am tot sperat că minunea de atunci nu va rămâne în subsolul istoriei ca o notă, plină cu greșeli de ortografie, a unui text redactat la Moscova și copiat pe furiș, de lacheii cu nume terminate în –escu și –an, de la București. Am sperat degeaba, Moscova a avut din nou dreptate, în ciuda celor aproape o mie de vieți curmate, de care parcă ne jenăm să ne mai amintim.

Într-adevăr, a aminti cuiva din ziua de azi, unui belfer din „elită” sau unui parvenit agramat că datorăm totul, *absolut totul*, celor peste nouă sute de suflete ucise acum optsprezece ani, constituie aproape o impertinență. Vezi că subiectul deranjează, iar observația ta primește ca replică un rânjet superior, „matur”, amestecat uneori cu un oftat concesiv. Câți dintre cei aflați în fruntea Statului actual, care nu trebuie sub nici o formă confundat cu România, au legitimitate istorică? Legitimitate istorică, zic bine! În 1989 și 1990, mai puțin de două milioane de români au ieșit în stradă pentru lichidarea unui regim republican uzurpator (suntem, vrem nu vrem, simpli „chiriași ai monarhiei”, cum scrie Principele Radu) și pentru recâștigarea dreptului la spiritualitate, drept călcat în picioare de ideologia comunistă.

După optsprezece ani, *ubi sumus*? Aceeași republică fetidă, doar altfel „coafată”, și aceeași penurie în registru spiritual domnesc în România. Verdictul nu poate fi contrazis în esență, poate fi cel mult nuanțat, așa cum se va întâmpla, de altminteri, pe întreg parcursul

acestei cărți. Câțiva ani după 1989, un aer de reală și duhovnicească libertate părea să se fi strecurat prin ușa crăpată a Bisericii ortodoxe române. O adiere ca-n prima zi a Genezei, dar survenită în preajma Parusiei. Retragerea la mânăstire a unui Patriarh fără anvergură, pudel cu tinichea în coadă la curtea lui Ceaușescu, făcea parte din logica Istoriei. Dar, cum se știe, Istoria, cu majusculă, și România, *cela fait deux*. Foarte repede subistoria și-a reintrat în drepturi, de parcă morții Revoluției ar fi fost un simplu „sughiț de tranzit” pe câmpia Bărăganului. Acelașiul, sub ai cărui ochi docili și slugarnici s-au demolat biserici, s-au pervertit suflute, s-au înveșnicit Minciuna și Resentimentul, a revenit pentru a-și desăvârși nimicnicirea. BOR a intrat în fază accelerată de închidere și talibanizare. Rezultatele se văd cu ochiul liber. Noul Patriarh va fi Nou sau Același? Deocamdată răspunsul se află în suspensie, dar faptul că el se află în suspensie constituie o jumătate *clară* de răspuns.

După zece mii de ani de creștinism (știm foarte bine că poporul român s-a autoîncreștinat cu mult înainte de Întrupare, aceasta din urmă fiind o simplă copie epigonală a arhetipului neaoș) BOR nu are o versiune a Bibliei tradusă corect, măcar un teolog de talia unui asistent de la Sapienza sau de la Oxford, nici o revistă lizibilă, nu mai vorbesc de o colecție de studii sau ediții serioase. Are ziduri, ziduri, ziduri, în spatele cărora se fac mătăanii, mătăanii, mătăanii. Are fabrici, CAP-uri capitaliste, grajduri, moșii, păduri etc. etc., plus un venit sigur, garantat, din partea Statului. Această prosperitate materială ar trebui să se reflecte, măcar de ochii lumii, și pe plan cărturăresc ori spiritual. Nu-mi place să caricaturizez simplificând, așa cum se poartă la noi. Volumul de față și textul de față nu se doresc un rechizitoriu al BOR, ci o analiză critică a situației actuale, printr-un demers comparativ, sincron și diacronic. BOR trăiește în vecinătatea altor confesiuni creștine sau religii și în prelungirea unei tradiții de două mii de ani. Un asemenea demers comparativ nu este doar necesar, ci și benefic.

Nivelul jalnic, necivilizat, adesea primitiv, din seminariile și facultățile de teologie ortodoxe mă obligă să fiu pesimist. Într-o asemenea pretinsă „facultate de teologie” mi-a fost dat să asist la o scenă suprarealistă: profesorii, colegi de catedră, au început să se jignească fără nici o reținere, unii pe alții, sub ochii episcopului, și ai conferențiarului, rămas de atunci cu un țuit straniu în urechi. Un hoplea în sutană (veșmânt sacru de sub care ieșeau boturile unor „ciocate” maidaneze) m-a luat și pe mine la întrebări, pe un ton de arțag tipic pravoslavnicilor români: „Ați venit aici să ne distrugeți Biserica!” (prezentam un simplu dosar de texte patristice). Mai că n-am fost dat pe ușă-afară. Am aflat după aceea că hoplea e divorțat, are amantă, nu se prea omoară cu știința de carte, deși predă (țineți-vă bine!) „Noul Testament”, adică, ce mai!, luptă din greu pentru „salvarea Bisericii”, pe care eu mă tot

încăpățânez s-o „distrug”, traducând cum se cuvine, pe speze proprii, fără nici o contribuție „de la buget”, Septuaginta, Patericul, Părinții Bisericii, îndemnându-i pe studenții „salvatorului” să învețe măcar un pic de greacă și de latină, cărându-le de la Paris dicționare, ediții și manuale. „Hoțul!” strigă pretutindeni hoții pe plaiurile românești! Regula se verifică și în ortodoxie. În această ortodoxie patologică, arogantă, prost crescută, ignară, din păcate din ce în ce mai extinsă și mai variată. *Biserica nu e raiul pe pământ, dar nici iadul.*

Frecventând de aproape douăzeci de ani comunități creștine din Europa nu pot să nu mă crucesc de fiecare dată când mă întorc în România, „acasă”, o „acasă” tot mai plină de ură, de țâfnă și necinste sufletească. Mergând mai departe pe rețeta furnizată de patriarhii comuniști, e absolut sigur că BOR își pregătește singură demolarea, sfârșitul. Cunoscut foarte multe persoane care au renunțat la ortodoxie *din cauza* colportorilor acestei ortodoxiei patologice descrise mai sus. Cei dezamăgiți sunt vinovați? Firește că nu. Vinovați sunt în primul rând atei în sutană, care, deși fac săptămânal o liturghie și bat sute de mătănii, se comportă ca niște sălbăticiuni ariate. Cazurile de preoți normali, frumoși, adevărați „oameni ai lui Dumnezeu” par fantome de pe altă planetă în mijlocul peisajului talibanic curent.

Altă problemă spinoasă o constituie relația dintre Stat și BOR, care (ar trebui să ne intre o dată bine în cap!), nu este Biserică națională, pentru simplul motiv că Biserica lui Isus Cristos, din care face și BOR parte, nu are cum să fie, teologic, ba chiar și logic, vorbind, „biserica națională”. Doar comunismul e național sau internațional. Biserica e *una*, deci universală: *katholike kai apostolike*, după „Crezul de la Niceea”. Din păcate, guvernele care s-au perindat la cârma României în ultimii optsprezece ani au cedat sistematic în fața pretențiilor BOR, acceptând la conducerea Departamentului Cultelor persoane provenite exclusiv din rândul lefegiilor BOR (cu o singură excepție). Și aici, „investigația pe teren”, dublată de numeroase întâlniri informale cu teologi, profesori, „formatori/deformatori” de opinie, studenți etc., îmi confirmă îngrijorările: talibanizarea nu mai este o metaforă, ci începe să devină o teribilă realitate. Un consilier din Departamentul menționat mai sus, într-un cadru oficial, a făcut timp de o oră, în anul de grație 2008, apologia introducerii, în liceele Statului român, a orelor de îndoctrinare și catehizare ortodoxistă, sub eticheta falsă „ora de religie”. Cu asemenea luări de poziție din partea unor persoane care aparțin administrației Statului român asistăm la o răsturnare a raporturilor dintre Stat și Biserică. Dacă până în 1989 Biserica era anexată intereselor Statului comunist, în 2008, Statul, lipsit de voință, condus neprofesionist, în funcție numai de interese electorale, a ajuns la cheremul Bisericii ortodoxe române, care-și impune tot mai pe șleau pretențiile totalitare și arbitrare.

Volumul de față încearcă să redefinească *orthodoxia*, cu h, prin lărgirea semantică a termenului. *Orthodoxia* nu trebuie identificată sub nici o formă cu ortodoxia — confesiune creștină rezultată în urma rupturii de la 1054. E indecent ca unul dintre cei mai importanți teologi ai Bisericii, mă refer la Augustin, să fie „onorat” cu titlul concesiv de „Fericit”, în vreme ce Patriarhul BOR e „Prea Fericit”. *Orthodoxia* — *id est* „dreapta credință”, raportare adecvată la Tradiție, la valorile dogmatice și eterne ale creștinismului — nu poate fi străină unor nume de teologi catolici sau protestanți, așa cum o demonstrez „pe viu” în câteva articole. Dar această lărgire presupune obligatoriu și adâncirea semantică a termenului „*orthodoxie*”. Mă refer aici la aspectul calitativ. Creștinismul este „un mod de viață conform cu evanghelia lui Isus Cristos”. Cunosc dogmaticieni inexpugnabili din cadrul BOR care, la nivel existențial, ar trebui să ia lecții de la babele din Valea Iasului. Babele acestea, pe care le cunosc și le prețuiesc, au bunătate, smerenie, cumințenie, cumsecădenie, vorbă dulce și inima în palmă, iar când se roagă le râde sufletul de bucurie; dogmaticianul din Pitești, de pildă, care deschide gura doar pentru a intoxica aerul din jur, nu are absolut nici un punct comun cu creștinismul, cu *orthodoxia* înțeleasă în primul rând ca *orthopraxie*. Babele nu știu dogmatică, dar ele încarnează dogmatica; dogmaticianul din Pitești știe dogmatică, dar așa cum știe microbistul fotbal: uitându-se la televizor. Una e să cunoști regulile și alta e să joci efectiv pe teren.

Orthodoxia este Revelație plus mod de viață adecvat Revelației și ea se opune, ca lumina întunericului, ortodoxiei, fără h, adică pseudoteologiei resentimentare, primitive, necivilizate, care constituie marea piatră de încercare a clerului BOR. A nu se mai arunca așadar cu pietre în surorile noastre „adulterine” (Bisericile catolică, protestantă, neoprotestantă) atâta vreme cât noi, ortodocșii de azi, mai avem cale lungă și grea până la a deveni *orthodocși* în sensul deplin și frumos al cuvântului.

AUTORUL